

08.00.10 – «Финансы, денежное обращение и кредит» А.Л. Кексенов. – М.: 2006.

12. Цивільний кодекс України №435–IV від 16.01.2003.

13. Класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004, затверджена наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.05.2004р. №97// [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN10242.html.

14. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560–XII від 18.09.91.

15. Девелопмент (развитие недвижимости): Организация. Управление. Финансирование / Максимов С.Н. – СПб.: Питер, 2003. – 256с. (Теория и практика менеджмента).

16. Семенов А.Ю. Вплив діяльності фінансових установ на економічне зростання України. Дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми., 2011. – 270 с.

17. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.99 №679–IV.

18. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 №2664–III.

19. Костюкевич Р.М. Інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 270 с. [Електрон. ресурс] Режим

доступу: http://nuwm.rv.ua/pages/kostiukevych/documents/po-sibnik_inves.pdf

20. Фролова Т. Розвиток інфраструктури глобального інвестування // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 9. – Частина 3// [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Econ/2011_9_3/pdf/frolova.PDF.

21. Семенов З.М. Правове регулювання девелоперської діяльності в Україні // [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://www.rus-nauka.com/12_ENXXI_2011/Pravo/10_84525.doc.htm

22. Правдюк В. Особливості девелопменту в українських умовах / В. Правдюк // Юридичний вісник України. – №1–2 (756–758). – с. 12. [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://www.yurinform.com/ua/legal_bulletin_of_Ukraine/archive/?aid=5231&jid=357

23. Іванченко А.М. Девелопмент як ключовий фактор прискорення розвитку будівельної галузі регіону // [Електрон. ресурс] Режим доступу: <http://nuwm.ru.ua/methods/asp/vd/v41ek12.doc>.

24. Девелопмент – мистецтво розвитку проєктів // [Електрон. ресурс] Режим доступу: http://www.kansas.ua/articles_commercial/page_view/Development-%E2%80%93mistetstvo-rozvitku-proektiv-23-03-2006.

25. Чигасов С.Г. Генезис девелопмента на сучасному етапі розвитку будівельного ринку України / С.Г. Чигасов, Б.С. Петровський // Економіка та держава. – 2007. – №10. – С. 51–53.

УДК: 338.332

Д.А. ПОЛОНСЬКИЙ,
аспірант, Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України

Теоретичні засади дослідження конкурентних систем за умов інтернаціоналізації

Стаття присвячена проблемі дослідження конкурентних систем в умовах сучасної глобалізації.

Ключові слова: конкурентоспроможність, глобалізація, інновації, інвестиції, економічне зростання.

Работа посвящена проблеме исследования конкурентных систем в условиях современной глобализации.

Ключевые слова: конкурентоспособность, глобализация, инновации, инвестиции, экономический рост.

Work is devoted a problem of research of competitive systems in the conditions of modern globalisation.

Keywords: competitiveness, globalisation, innovations, investments, economic growth.

Постановка проблеми. Дослідження конкурентних систем в умовах сучасної глобалізації об'єктивно інтегрує проблематику макроекономічного регулювання, еволюції системи міжнародних економічних відносин, тенденції технологічного розвитку. Відповідно до законів синергії ціле вирі-

шальним образом визначає стан частин. І тому локальні акції, спроба удосконалити частину, залишаючи ціле без змін, приносить найчастіше чи то нульовий, чи то навіть негативний ефект.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Серед наукових праць, присвячених проблематиці формування міжнародно-конкурентоспроможної системи, доцільно відзначити фундаментальні дослідження зарубіжних науковців М. Портера, Дж. Стігліца, Л. Туроу, С. Фішера, Д. Хайека, російських теоретиків В. Іноземцева, О. Некіпелова, М. Федоренка. Цікаві та ґрунтові публікації у сфері міжнародної конкурентоспроможності належать О. Білорусу, В. Будкіну, І. Бураковському, О. Власюку, А. Гальчинському, В. Геецю, Ю. Козаку, Д. Лук'яненку, Ю. Макогону, В. Новицькому, Ю. Пахомову, А. Філіпенку та ін. Чимало публікацій було здійснено під егідою Римського клубу, в рамках наукових програм ООН, Європейського Союзу, МВФ та інших міжнародних організацій.

Мета статті. Під час дослідження сучасної структури світового ринку, його суб'єктів слід враховувати, що за своєю

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

сутністю останні репрезентують як інтереси щодо лібералізації світового господарства, так і його монополізації, контролю за допомогою неоднозначного інструментарію. Саме розкриттю цього явища присвячена дана стаття.

Виклад основного матеріалу. Теперішня домінуюча надцілісність, а нею є глобалізація, – удосконаленню поки що не піддається. І разом з тим залежність економічного розвитку кожної країни від цього феномена, який не піддається цілісному регулюванню, зростає з усе більшою швидкістю.

Зараз, на відміну від минулих часів, глобалізація, взагалі – взаємодія національних, приватних і глобальних суб'єктів, – уже визначає і підйом і спад, й успіх та невдачі окремих країн. І це протиріччя між залежністю країн від глобалізації та її нерегульованістю істотно ускладнює вироблення покраїнової стратегії.

Звичайно, фактори внутрішньокраїнові, як і раніше, є значущими, але вони усе більше впливають опосередковано, через взаємодію з глобальними процесами. Тому включеність країни до глобального простору стає критерієм її успішності.

Важливо мати на увазі й те, що сама успішна включеність у глобальну систему не зводиться до параметрів імпорту і експорту, тобто не є опосередкованою міжнародною спеціалізацією країн, яка є досить усталеною протягом останніх десятиліть. Промислово розвинені країни спеціалізуються переважно у галузях промислово-високотехнологічних: автотранспорту і авіабудуванні, електроніці, хімічній промисловості або у секторах – фінансів, послуг, інформації.

Що стосується експортно/імпортної залежності, то слід відмітити, що вони дають лише кількісну характеристику відкритості.

Є країни, де висока експортно-імпортна активність сполучається з надмірною бідністю. Результативність визначається мірою «перетягування» і присвоєння країною на свою користь глобальної доданої вартості, тобто здатністю присвоювати багатство із загального планетарного казана «великою ложкою».

Відомо, що найбільшою нормою доданої вартості є «заряджені» інноваційні товарні потоки. Тому за інших рівних умов найбільшу вартісну премію одержує країна, що перевершує інші країни вагомістю інноваційного масиву.

Утім, такий результат може бути і не отриманий, якщо в країні, багатій на технології, з тих або інших причин виснажуються фінанси (або з якої, в силу тих або інших глобальних причин, тікають фінансові ресурси), або ж країна втрачає здатність розгортати у свою сторону й мотиваційно закріплювати глобальні фінансові потоки. Тому що саме фінанси домінують у сучасному світовому господарстві. Вони, в кінцевому рахунку, визначають долю економіки окремих країн, у тому числі й долю інновацій.

Повчальний приклад асиметрії між запасом інновацій і фінансами дала Україна початку 90-х. Країна істотно перевершувала своїх, нині успішних сусідів (Польща, Угорщина, Словаччина й інші) за критеріями інноваційної розвиненості. Однак у ході невдалих реформ, через витік фінансів, усе

коштовне, інноваційно значуще стало перетворюватися на модерний мотлох, позбавлений будь-якої ринкової перспективи. Залишилися лише «мізки», що задешево скуповуються іншими країнами.

Небезпека знеструмлення країни щодо фінансів, а також і шанс виникнення на стрімко зростаючій фінансовій основі економічного дива, – це саме і є феномени глобалізації, яка розрослася на підвищеній мобільності і реактивній чутливості фінансів до бізнесової комфортності, або ж, навпаки, ущербності бізнес-клімату країни. Джерела ж цієї мобільності, чутливості й усевладдя фінансів – у тих епохальних змінах, що пов'язані з інформатизацією.

Збиток від глобальних фінансових «капризів» може бути завдано і успішній країні, що пов'язано, як правило, з факторами циклічності. Однак такі негаразди зазвичай є скороминущими. Це визначається інституціональною міцністю сформованих систем, здатністю країни до регенерації.

Справжній трагізм, пов'язаний з масовим витоком фінансів, як правило, переживає та країна, яка позбавлена соціально-психологічної й інституціональної міцності і обумовлених нею ефективних економічних регуляторів. Так, в Україні, як і в Росії, масштабне, навіть тотальне фінансове знеструмлення відбулося через раптову, вибухову катастрофу колишньої системи, і заповнення інституціонального вакууму, що утворився, неадекватними примітивно-ринковими регуляторами – з одного боку, і могутніми мафіозно-кримінальними системами – з іншої.

Зрозуміло, що в такій ситуації саме вираз «інвестиційний клімат» дає завужене, навіть невірне уявлення щодо причин грошового знеструмлення країни. В явищах, що мають таку назву, виявляються фактори, котрі виражають стан крайнього неблагополуччя і зляканої деформації безлічі економічних, соціальних, моральних і духовних явищ і процесів.

Мова у цьому випадку має йти вже не про бізнес-клімат, а про вкрай несприятливе суспільне середовище, яке підриває можливості вигідного обігу капіталів, що не тільки гальмує зростання, але і блокує просування шляхом прогресу.

У підсумку країна – а саме такими є справи в Україні, – на багато років не тільки позбавляється більшої частки свого капіталу, але і надовго попадає в положення, коли її обходять світові фінансові потоки, і капітали інших країн.

У такій ситуації навіть пожвавлення економіки і поновлення нею високих темпів зовсім не означає успіху. Тому що в умовах фінансового знеструмлення відтворюються не інновації, а деградує структура, обтяжена рутинною й архаїкою. Врешті-решт наростає відставання навіть від тих країн, що розвивалися в той самий період низькими темпами і зовсім не відрізнялися модерною структурою економіки (Польща, Угорщина і т.д.).

Створюється враження, що зараз в Україні немає усвідомлення того, що виходити зі стану стабільної нестачі (і навіть відторгнення) фінансів набагато складніше, ніж зі звичайної циклічної кризи. Проблеми розвитку економіки й обговорю-

ються, і вирішуються так, начебто країна перебуває в ситуації звичайних трансформаційних труднощів, і з ними справитися можливо за допомогою рецептів і заходів, використовуваних країнами, що розвиваються нормально.

На ділі тут можуть виявитися безсилими стандартні прийоми; вирішальним фактором успіху має бути, найбільш ймовірно, повсюдно застосовуваний неординарний маневр і таке реформаторське винахідництво, що бере до уваги реальності країни. Задіяння ж стандартів, навіть в умовах високих темпів, дасть ефект інерційності, а це по суті хибно означає і відставання. Розворот же убик рятівної інноваційної моделі, поряд з вибудовуванням довгострокової стратегії, припускає прискорену капіталізацію. При цьому важливо, щоб стратегія капіталізації працювала навіть в умовах нашої інвестиційної непривабливості.

Виходячи зі структурного аналізу моделі міжнародної економічної діяльності окремої країни на особливу увагу заслуговує формування експортноорієнтованого відкритого економічного профілю країни. На базисній ролі задачі формування експортного наголошував М. Крижановський, який писав, що «розвиток національної економіки в напрямку її інтеграції до світового економічного простору базується на експортній стратегії суспільства». Причому «зазначена стратегія, формована для країни з транзитивною економікою, об'єктивно вимагає оновлення економічної структури, розбудови й модернізації тих галузей, що забезпечуватимуть їй економічні переваги у світовому економічному середовищі» [1, с. 171]. У цьому ж зв'язку Л. Петегірич справедливо відзначалося, що «у формуванні міжнародного ринку праці втілюються такі характерні тенденції сучасного етапу розвитку людської цивілізації, як посилення соціальної орієнтації світової економіки, демократизація трудових відносин, інтернаціоналізація вимог до відтворення робочої сили, стандартизація умов життя і праці людей у різних частинах планети, розвиток та вдосконалення особистості на основі загальнолюдських цінностей» [2, с. 207].

Фактично у даному випадку йдеться про окремі аспекти формування нової моделі суспільної організації на базі прогресивних технологій та інформатизації. Період становлення засад постіндустріального суспільства став епохою швидкого зростання взаємозалежності та взаємопроникнення національних господарських систем, яка набула рис глобалізації сучасної економіки. Сьогодні глобалізація є сукупністю складних і суперечливих процесів серед яких слід виділити зростаючу взаємозалежність самих виробництв, інтернаціоналізацію технологій, інновацій та НДДКР, активізацію торговельних потоків, небувале поширення операцій злиття та придбання, новий характер фінансових зв'язків та активну міграцію робочої сили [3, с. 263].

Дійсно, економічна глобалізація відбувається поряд із революцією в технологічних процесах, що у свою чергу слугують причиною значних зсувів в ієрархії націй. Місце країни в сучасному світі сьогодні якнайбільше визначається якістю

людського капіталу, станом освіти і ступенем використання науки і техніки у виробництві. Достаток робочої сили і сировинних матеріалів усе менше можна розцінювати як конкурентну перевагу – відповідно до того, як знижується частка цих чинників у створенні вартості всіх продуктів. Глобальна інтеграція в сферах торгівлі, інвестицій, перелив чинників виробництва, технології та зв'язку поглиблюють взаємозалежність економік окремих країн.

Цільовою функцією конкурентоспроможності країни є зростання рівня життя населення [4, р. 43–54]. Головними критеріями аналізу конкурентоспроможності країни є швидкість в освоєнні нових виробів і технологій, рівень мобільності праці і капіталу, ступінь концентрації і диверсифікації експорту і вибірковості імпорту. Основним завданням держави має бути створення таких економічного, політичного та правового середовищ, інституційної інфраструктури, які б стимулювали найбільш життєдіяльні підприємства, інвестиційні процеси, виробництво перспективних конкурентоспроможних товарів [5, р. 129–142].

Ця стратегія має внутрішньо-економічний та зовнішньо-економічний аспекти. Внутрішньо-економічний є пов'язаним насамперед із проведенням реформ господарської діяльності в умовах переходу до нової моделі розвитку економіки. Цей процес має супроводжуватися реалізацією цілої низки заходів, серед яких найбільш актуальними є:

- діагностика галузевої конкурентоспроможності, створення умов для входження до світової господарської системи;
- вибір пріоритетних сфер, галузей, комплексів, які зможуть забезпечити прорив на світові ринки;
- розробка програм та механізмів їх реалізації у відповідності до обраних пріоритетів;
- забезпечення активної участі у реалізації програм держави та інших суб'єктів господарської діяльності [6, с. 75].

Слід зауважити, що визначення пріоритетів є дуже складною задачею, розв'язання якої може здійснюватись різними методами. З досвіду країн світу відомо, що деякі з них обирали та підтримували «національних чемпіонів», інші формували олігопольні або висококонкурентні структури у потенційно конкурентоспроможних галузях із залученням малого та середнього підприємництва, треті – будували стратегію, виходячи з необхідності досягти світового рівня в обраній сфері, а потім зайняти лідируюче положення, четверті обирали як об'єкт стратегічно важливі технології, формували новий технологічний простір, якій поступово ставав генератором економічного зростання. Цей перелік можна продовжувати, але ясно одне: Україна має виробляти власну стратегію, виходячи із можливостей свого внутрішнього економічного та інституційного середовища [7].

Загальновідомо, що в умовах інтернаціоналізації економічної діяльності здатність національної економіки конкурувати на світовому ринку є дуже важливим фактором, що спричинює і обумовлює темпи економічного розвитку держави, її економічну безпеку.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкта, що розглядається. Безсумнівно, критерії, характеристики і фактори динаміки конкурентоспроможності на рівні товару, фірми, корпорації, галузі, національного господарства або нації, регіону мають свою специфіку. Аналіз конкурентоспроможності може бути проведений для кожного з рівнів, залежно від цілей дослідження.

Якщо говорити про поняття конкурентоспроможності на макrorівні, то воно відображає позиції національної економіки в системі міжнародних відносин, головним чином у сфері міжнародної торгівлі, і одночасно її здатність зміцнювати ці позиції. Це найбільш важливий, але не єдиний аспект поняття конкурентоспроможності нації [8, с. 63]. Слід завважити на здатність зберігати і нарощувати темпи економічного зростання, зайнятості, реальні доходи громадян.

Конкурентоспроможність – це ступінь, з якою нація за справедливих умов вільного ринку виробляє товари і послуги, які задовольняють світові вимоги, і при цьому збільшує реальні доходи своїх громадян.

Рівень конкурентоспроможності нації визначається такими основними факторами, як технологія, наявність капіталів, наявність людських ресурсів, стан зовнішньої торгівлі. Серед них найбільше значення сьогодні має технологія.

Поширення інформаційних технологій приводить до істотної модифікації механізмів формування і реалізації порівняльних та конкурентних переваг у рамках світового господарства, в тому числі тих, які описані не тільки теоріями Д. Рікардо, Е. Хекшера – П. Самуельсона, але й навіть повоєнними теоріями «життєвого циклу» продукту (Р. Вернон) та теорією конкурентних переваг М. Портера. Має місце відносне зменшення ролі первинної наділеності відповідних країн не тільки природними ресурсами, але й капіталом, при відносному зростанні ролі рівня розвитку її гуманітарного капіталу, в тому числі рівнів освіти і людського науково-технічного потенціалу [9, с. 263–267].

Яскравим прикладом використання переваг побудови «нової економіки», економічної глобалізації є і розвиток азійського регіону. Економічна глобалізація може дати країні як шанси на розвиток, так і створити серйозні перешкоди. Практика економічного розвитку Азії показує, що ті країни, що йдуть в ногу із загальною тенденцією економічної глобалізації, намагаються отримати найбільшу вигоду і запобігти негативним явищам, ефективно прискорюють власний економічний розвиток. Неврахування ефектів глобалізації призведе до того, що країна обов'язково виявиться «на узбіччі» прогресу і зазнає збитків.

У тому, що стосується позитивного і негативного ефекту глобалізації, азійські країни є показовим прикладом. За минулі десять років Азія стала регіоном, де темпи економічного зростання були найбільшими у світі. Це було досягнуто за рахунок того, що багато країн регіону проводили політику відкритості й одержали доволі коштів і шансів на розвиток у

результаті глобальних фінансових, економічних і торгових операцій.

Функції урядів країн східноазійського регіону в посткризову добу зазнали змін. Раніше ці уряди надмірно втручалися в справи фінансових органів і в операції по кредитах, що призвело до поширення корупції. Нині вони приділяють увагу розвитку інфраструктури, наданню ризикових капіталів і послабленню обмежень у роботі на ринку телекомунікацій.

Проте характеристика сучасних тенденцій глобалізації була б обмеженою та неповною без врахування фактора комерційного інтересу, провідної та структуровизначальної ролі таких впливових «гравців» міжнародного ринку, як транснаціональні корпорації, фінансові групи, інші комерційні суб'єкти світогосподарських відносин.

У міжнародній економіці вже звичним явищем став процес злиття та поглинання корпорацій, компаній, банків, фінансових груп. При цьому тенденції об'єднання врівноважуються процесом інтенсивних банкрутств та розпадів. Уважають, що найважливішою мотивацією створення корпоративних об'єднань є внутрішньогалузева конкуренція в масштабах світового господарства та намагання захопити якомога більшу частку ринку. Сьогодні цей процес перетворився на глобальну конкуренцію, яка вийшла за рамки окремих галузей, набула диверсифікованого характеру. Процес диверсифікації інтересів ТНК головним чином обумовлений намаганням зменшити ризик від втрат на тому чи іншому ринку. Особливо високою є конкуренція на ринках сировини та товарів низької технології. В останні роки посилюється конкуренція і на ринках продукції високих технологій.

У ТНК практично не діють закони ринку – це зона планової економіки з усіма її перевагами та недоліками. Потужні корпорації використовують як животворне середовище середній та малий бізнес. Так, у США великі компанії використовують мобільність малих підприємств та їхню здатність до оперативної адаптації до змін ринку, зокрема в фінансуванні, веденні НДДКР, постачанні. Малі фірми здійснюють не просто дилерські функції, а використовують роль проміжного ланцюга, апробують ризикові проекти.

Процес транснаціоналізації в банківсько-фінансовій сфері обумовив появу фінансових ТНК. Діяльність таких ТНК є менш прозорою і, як правило, аналізується відокремлено від основної маси ТНК.

Сучасні ТНК забезпечують отримання надприбутків шляхом впливу на економічну політику як окремих країн, так і міжнародних економічних організацій. Достатньо вказати, що підготовкою умов для експансії ТНК займаються МВФ, Світовий банк, ЄБРР та інші впливові фінансові структури. Причому слід враховувати факт національної приналежності провідних корпорацій, які інколи взаємодіють із урядами відповідних країн, створюють своєрідні правила гри міжнародного ринку.

ТНК США є найбільшою групою компаній, які належать одній країні і складають приблизно 1/4 світового експорту ПІІ, але вони необов'язково є найбільшим інвестором в кожному

виді промисловості. Так, ТНК Великої Британії інвестують більше у виробництво продуктів харчування, напоїв та тютюнову промисловість, аніж Сполучені Штати. Найбільші ПІІ в машинобудування та обладнання здійснюють ТНК із Японії. В секторі послуг Японія є найбільшим інвестором у нерухомість та транспортні послуги, тоді як в бізнесових послугах найбільшу частку складають ПІІ ФРН [10, с. 163–165].

Структура ввезених та вивезених прямих іноземних інвестицій в США протягом останніх років мала значну різницю. Якщо у ввезених ПІІ 45–50% становили інвестиції в виробництво і 30–33% – нафтову промисловість, то в вивезених ПІІ домінували послуги (небанківські фінансові та страхові). Їх частка у вивезених ПІІ становила більш як 60%, значно перевищуючи ПІІ в виробництво в загальному обсязі вивезених ПІІ. Зростаючий потік увезених ПІІ в нафтову промисловість був пов'язаний з надзвичайно високими темпами ОЗП в цій галузі промисловості. Зростанню вкладання вивезених ПІІ в послуги сприяло заохочення такого типу інвестицій по всьому світу шляхом широкомасштабної кампанії приватизації та дерегуляції цього сектору економіки.

Галузева структура здійснюваних ТНК значно відрізняється від структури вивезених з ЄС ПІІ. В межах ЄС значно меншу частину (від чверті до третини по різних роках) традиційно займає виробництво, тоді як частка виробництва у вивезених ПІІ складає більше ніж 40%. Послуги займають значне місце в загальному обсязі ПІІ в межах ЄС. Причому приватизація, а також дерегуляція в сфері послуг з середини 90-х рр. викликала хвилю реструктуризації підприємств та сприяла припливу ПІІ до цього сектору.

Трохи дивним видається той факт, що відносно трудомісткі та стандартизовані виробництва, такі, наприклад, як текстильна та деревообробна промисловість, займають приблизно ті ж місця, що і галузі зі значними вкладеннями в людський капітал та технології (автомобільна промисловість та інші транспортні засоби). Частково це можна пояснити тим, що деякі підприємства, що належать до цих галузей промисловості і вважаються відсталими, модернізують свою технологію. В частці вивезених ПІІ обсяг галузей зі значними вкладеннями в людський капітал та технологію (офісне обладнання, радіо, автомобільну промисловість, інші транспортні засоби) був значно меншим, ніж трудо- та ресурсомісткі галузі (текстильна, деревообробна, харчова промисловість). Обсяг ввезених в ЄС ПІІ, які було вкладено в ці галузі, мав приблизно однаковий порядок в зазначених двох групах промисловості. Структура промислових ПІІ свідчить про те, що ЄС не досяг своєї мети покращити свої конкурентні позиції у високотехнологічних сегментах виробництва.

Структура ПІІ в межах та поза межами ЄС у секторі послуг така: фінансові послуги та інша бізнесова діяльність, включаючи управління холдинговими компаніями, торгівлю та сервісне обслуговування (в порядку спадання важливості) мають найбільшу частку в обсягах ПІІ. Ввезені та вивезені ПІІ в галузі фінансових послуг були пов'язані здебільшого з

реструктуризацією підприємств та реакцією банків та страхових компаній на тенденції європейської інтеграції, а також з підвищенням глобальної ролі цього сектору економіки [11, с. 267–268]. У галузі комп'ютерних видів діяльності, а також НДДКР не спостерігалось значного зростання ПІІ.

Динаміка ПІІ свідчить про те, що дедалі більше зростає питома вага сектору послуг у зв'язку із зростанням значення інформаційного сектору економіки. Специфічною ознакою сучасного інвестиційного процесу є те, що переважна частина ПІІ, які надходять до економіки США, як і ряду інших індустріально розвинених країн світу, потрапляє до сфери обробної промисловості, в той час як вивіз капіталів відбувається за такими схемами, в яких значно більшу роль відіграє інвестування невикористаного сектору.

Висновки

Дослідження конкурентних систем в умовах глобалізації об'єктивно інтегрує проблематику еволюції системи міжнародних економічних відносин, тенденції науково-технологічного розвитку, макроекономічного регулювання. На сучасному етапі розвитку відбуваються якісні зміни в системі факторів, які визначають параметри національної конкурентоспроможності. Глобальні фактори стають дедалі більш значущими у стратегіях фірм та корпорацій, а тому входження чи не входження країни в глобальний простір критеріально визначає її економічну успішність чи неуспішність.

Список використаних джерел

1. Крижановський М. Міжнародна практика формування та реалізації експортного потенціалу / М. Крижановський // Зб. наукових праць. Вип. 34 / Відп. ред. В.Є. Новицький. – Київ: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2002. – С. 171–187.
2. Петегрич Л. Нормативно-правове забезпечення України в міжнародному ринку праці / Л. Петегрич // Збірник наукових праць. Вип. 34 / Відп. ред. В.Є. Новицький. – Київ: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2002. – С. 207–214.
3. Юськів О. Україна в системі міжнародних трудових міграцій / О. Юськів // Збірник наукових праць. Вип. 36 / Відп. ред. В.Є. Новицький. – Київ: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2002. – С. 263–271.
4. Swenson P. Labor and the limits of the welfare state / P. Swenson // Comparative Politics. – 1991. – №24. – Р. 43–54.
5. Bardhan P. Economics of Development and the Development of Economics / P. Bardhan // The Journal of Economic Perspectives. – 1993. – Vol. 7. – №2. – Р. 129–142.
6. Пахомов С.Ю. Вектори конкурентоспроможності та їх зміни в сучасному глобальному середовищі / С.Ю. Пахомов // Економіка та підприємництво: Зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. – Вип. 20. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 74–78.
7. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін / Н.І. Гражевська. – К.: Знання, 2008. – 431 с.

8. Павлиш Е.В. Інноваційна складова регіональної конкурентоспроможності: монографія / Е.В. Павлиш; ДВНЗ «Донецький національний технічний ун-т». – Донецьк: МПП «ВІК», 2008. – 185 с.

9. Моделирование инновационных процессов и экономической динамики // Проблемы информационной экономики: Сб. науч. трудов; Под ред. Р.М. Нижегородцева. – М.: ЛЕНАНД, 2006. – Вып. VI. – 392 с.

10. Михайловська О. В. Вплив глобалізації інформаційного простору на розвиток міжнародних інноваційно-інвестиційних процесів: монографія / О.В. Михайловська. – К.: Дакор, 2009. – 424 с.

11. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: Навч. посібник / Л.І. Воротіна, В.Є. Воротін, Л.А. Мартинюк, Т.В. Черняк; за ред. проф. Л.І. Воротіної. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2001. – С. 267–268.

УДК 338.47; 338.246.025.2; 346.61

А.М. БРАЙКОВСЬКА,
аспірантка, Державний економіко-технологічний університет транспорту

Державне регулювання у сфері міжнародних змішаних вантажних перевезень

У статті розглядається специфіка державного регулювання на транспортному ринку. Особливу увагу автор приділяє правовому та тарифоутворюючому аспектам державного регулювання на ринку залізнично-морських перевезень.

Ключові слова: державне регулювання, ринок транспортних послуг, змішані вантажні перевезення.

В статье рассматривается специфика государственного регулирования на транспортном рынке. Особое внимание автор уделяет правовому и тарифоформирующему аспектам государственного регулирования на рынке железнодорожно-морских перевозок.

Ключевые слова: государственное регулирование, рынок транспортных услуг, смешанные грузовые перевозки.

The article deals with the specifics of state regulation of the transport market. Particular attention is paid to the legal and tariff rates aspects of state regulation of the market of railway and maritime transport.

Keywords: government regulation, the market for transport services, intermodal freight transport.

Постановка проблеми. Одним із факторів розвитку вітчизняного ринку міжнародних перевезень є державне регулювання. На сьогодні основною причиною негативних тенденцій на вітчизняному ринку транспортних послуг є відсутність певних протекціоністських заходів, що стимулюють експорт товарів разом з експортом транспортних та інших супутніх послуг, а також імпорту товарів із використанням послуг національних перевізників. Багато в чому це пов'язане з тим, що після ліквідації державної монополії на зовнішньоекономічну діяльність не були здійснені загальноприйняті у світовій практиці заходи щодо захисту інтересів держави й українських перевізників, стимулювання експорту й імпорту товарів на умовах їхнього транспортування (щонайменше на

паритетних засадах) українськими перевізниками. Повною мірою не сформоване сприятливе інституціональне середовище, включаючи інвестиційні, податковий і митний режими, що аналогічно діє в домінуючих на світових ринках країнах – членах Світової організації торгівлі (СОТ).

Вищезазначена ситуація обґрунтовує доцільність підвищення ролі держави в регулюванні, переважно економічними методами, діяльності транспорту і вантажовласників при міжнародних перевезеннях для забезпечення вигідних для держави транспортних умов зовнішньоторговельних контрактів, розширення участі вітчизняних перевізників й експедиторів у перевезеннях зовнішньоторговельних вантажів. Згідно з дослідженнями автора [1–3] оптимальне державне регулювання є необхідною умовою для розвитку змішаних вантажних перевезень (які здійснюються двома або більше видами транспорту). Створення базису для надання транспортних послуг на мультимодальних умовах (з пункту відправника вантажу до пункту призначення під управлінням єдиного оператора перевезень (або перевізника) за єдиним транспортним документом та оптимальною наскрізною ставкою), зокрема в сфері залізнично-морських перевезень, дозволить уникнути нееквівалентного обміну в системі зовнішньоторговельного обороту, в результаті якого вантажовласники України щорічно виплачують іноземним компаніям понад \$2 млрд. [3].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у розробку теорії та методології державного регулювання транспортних систем зробили вітчизняні провідні науковці: Ю.С. Бараш, В.М. Гурнак, Г.Д. Ейтутіс [5], Н.М. Колесникова [7], М.В. Макаренко [8], Н.Б. Малахова, Є.М.Сич, Ю.М. Цветов, В.В. Чорний [20] та ін.

У той же час питанню державного регулювання в сфері розвитку змішаних та мультимодальних перевезень не було приділено достатньої уваги, що суперечить останнім тенденціям розвитку міжнародного ринку транспортних послуг.